

Farmakológia a klinické využitie Torecanu v podmienkach ZZS

Pokročilý klinický manuál a taktický protokol
pre záchrannú zdravotnú službu

Autor: Martin Semanco

**MEDICÍNSKA
AMPULKA**

Názov: TORECAN

Účinná látka: Thiethylperazinum

Klasifikácia

- **ATC:** R06AD03
(Fenythiazínové deriváty)
- **Skupina:** Antiemetikum,
antivertiginózum
(neuroleptikum)

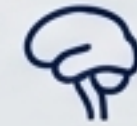
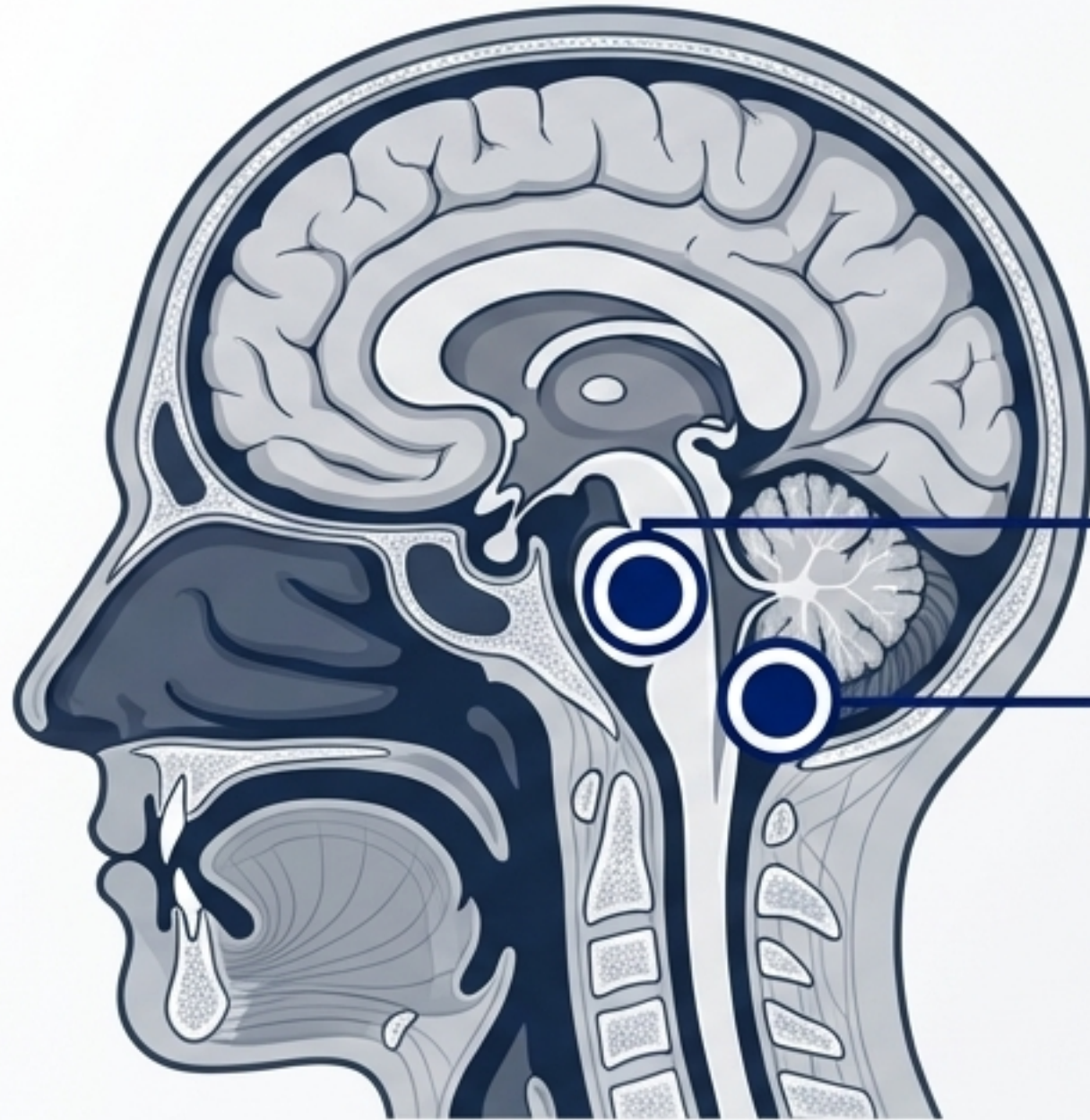
Forma v ZZS

- **Forma:** Injekčný roztok
(ampulka) / zriedkavo
čapíky
- **Koncentrácia:** 6,5 mg /
1 ml

Klinický Profil:

Silný antiemetický a antivertiginózný účinok. Cielene tlmí vestibulárne centrum a chemorecepčnú zónu v mozgu.

Mechanizmus účinku: Cielená blokáda (Farmakodynamika)

Medulla Oblongata / Area postrema

Dopamínerná blokáda (D2): Tlmí chemorecepčnú spúšťaciu zónu.

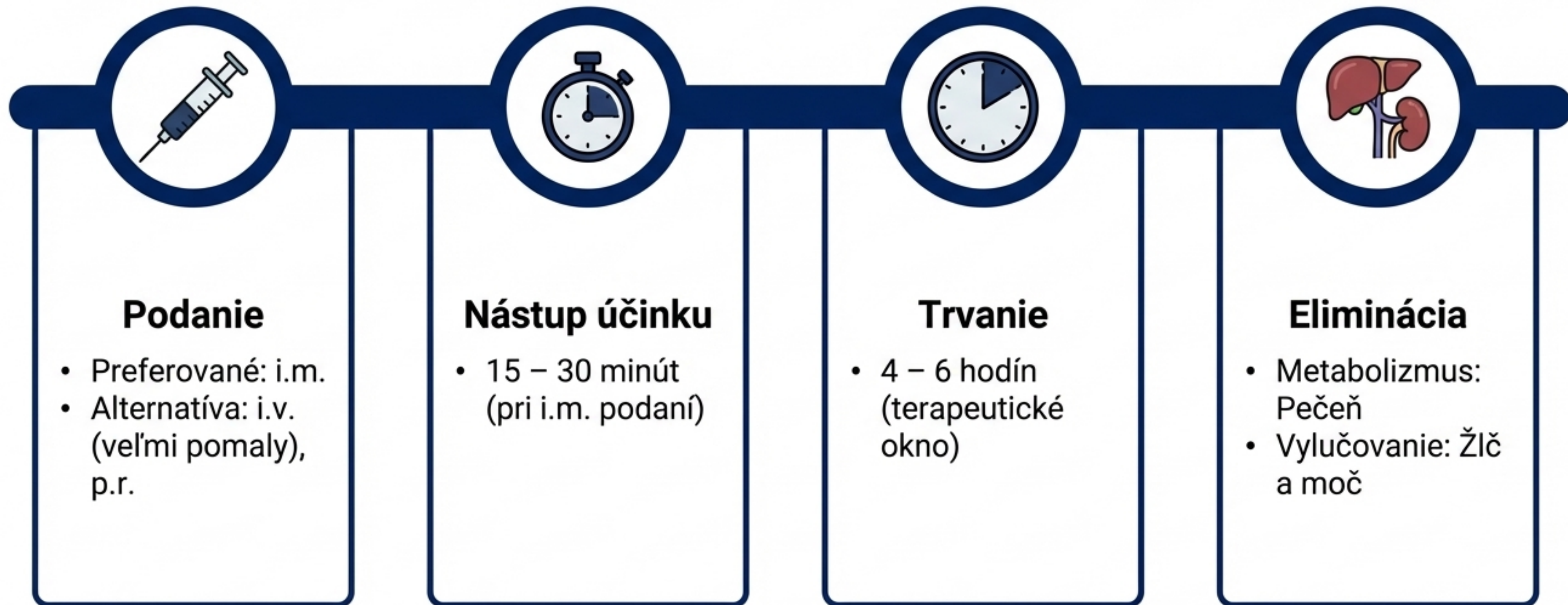

Vestibulárny aparát (Vnútorne ucho)

Histamínerná a cholinerná blokáda: Pôsobí priamo na centrum vracania a rovnováhu.

Klinický efekt: Potláča pocit točenia hlavy (vertigo), stabilizuje priestorové vnímanie a blokuje reflex vracania.
Poznámka: Nespôsobuje zrýchlené vyprázdňovanie žalúdka (neselektívny antagonista).

Farmakokinetika: Časová os zásahu

Hemodynamický a CNS profil (Fyziologické dopady)

Riziko ortostatickej hypotenzie

Výrazné riziko poklesu TK ako pri fenotiazínoch. Kritické u starších pacientov alebo pri rýchlom i.v. podaní.

Reflexná tachykardia

Možné mierne zrýchlenie pulzu ako kompenzačná reakcia na pokles krvného tlaku.

Mierna sedácia

Sedatívny účinok prítomný. V urgentnej situácii často žiadúci pre upokojenie pacienta.

Indikácie v prednemocničnej praxi ZZS

Nauzea a vracanie

- Pooperačné stavy
- Liekom indukované vracanie
- Pri urémii alebo po rádioterapii

Vertigo (Závraty)

- Ménièèrova choroba
- Vestibulárna neuronitída
- Kinetózy (morská choroba)

Kraniotraumy

- Vracanie a nauzea centrálného pôvodu
- Reakcia na zvýšený intrakraniálny tlak

Dávkovanie a aplikačný protokol

Dávkovanie a Kompetencie

Štandardná dávka (Dospelý):
6,5 mg (1 ampulka)

Kompetencie ZZS

- RLP (Lekár): Plná indikácia
- RZP (Záchranár): Štandardná liečba pri vertigózných stavoch a úpornom vracaní.

Pravidlá podania (High Alert)

Preferovane: Hlboká i.m. injekcia do gluteálneho svalu.

Poloha: Pacient **MUSÍ** počas a po podaní ležať. **Kritické riziko ortostatického kolapsu!**

Ak i.v.: Podávať extrémne pomaly (len za prísneho monitoringu TK).

Rozhodovacia matica: Torecan vs. Degan

Kľúčová diferenciácia pre správny výber antiemetika v teréne.

TORECAN NA HLAVU	DEGAN NA ŽALÚDOK
Miesto účinku: Mozgový kmeň a vnútorné ucho (CNS / Vestibulár).	Miesto účinku: Žalúdok a horný gastrointestinálny trakt.
Primárna indikácia: Závraty (vertigo), kinetózy, centrálné vracanie.	Primárna indikácia: Pocit plnosti, diétne chyby, zablokované trávenie.
Prokinetický efekt: Žiadny (neurýchľuje trávenie).	Prokinetický efekt: Silný (zrýchľuje vyprázdňovanie žalúdka).

Zóny rizika: Kontraindikácie

ABSOLÚTNE KONTRAINDIKÁCIE (Nepodávať!)

- Stavy hlbokého bezvedomia (depresia CNS).
- Deti do 15 rokov (Kritické riziko extrapyramidových symptómov!).
- Gravidita a laktácia (s výnimkou vitálnej indikácie).
- Známa precitlivenosť na fenotiazíny.

RELATÍVNE KONTRAINDIKÁCIE (Zvýšená opatrnosť)

- Hypotenzia (Riziko prehĺbenia šoku).
- Hypertrofia prostaty a glaukóm (Pre anticholinergný profil lieku).

Nežiaduce účinky: Anatomická mapa (Red Flags)

Extrapyramidové symptómy (EPS):

Hrozia **dystónie** a **dyskinézy** – kŕč žuvacích svalov, neprirodzené stáčanie krku.

Oči:

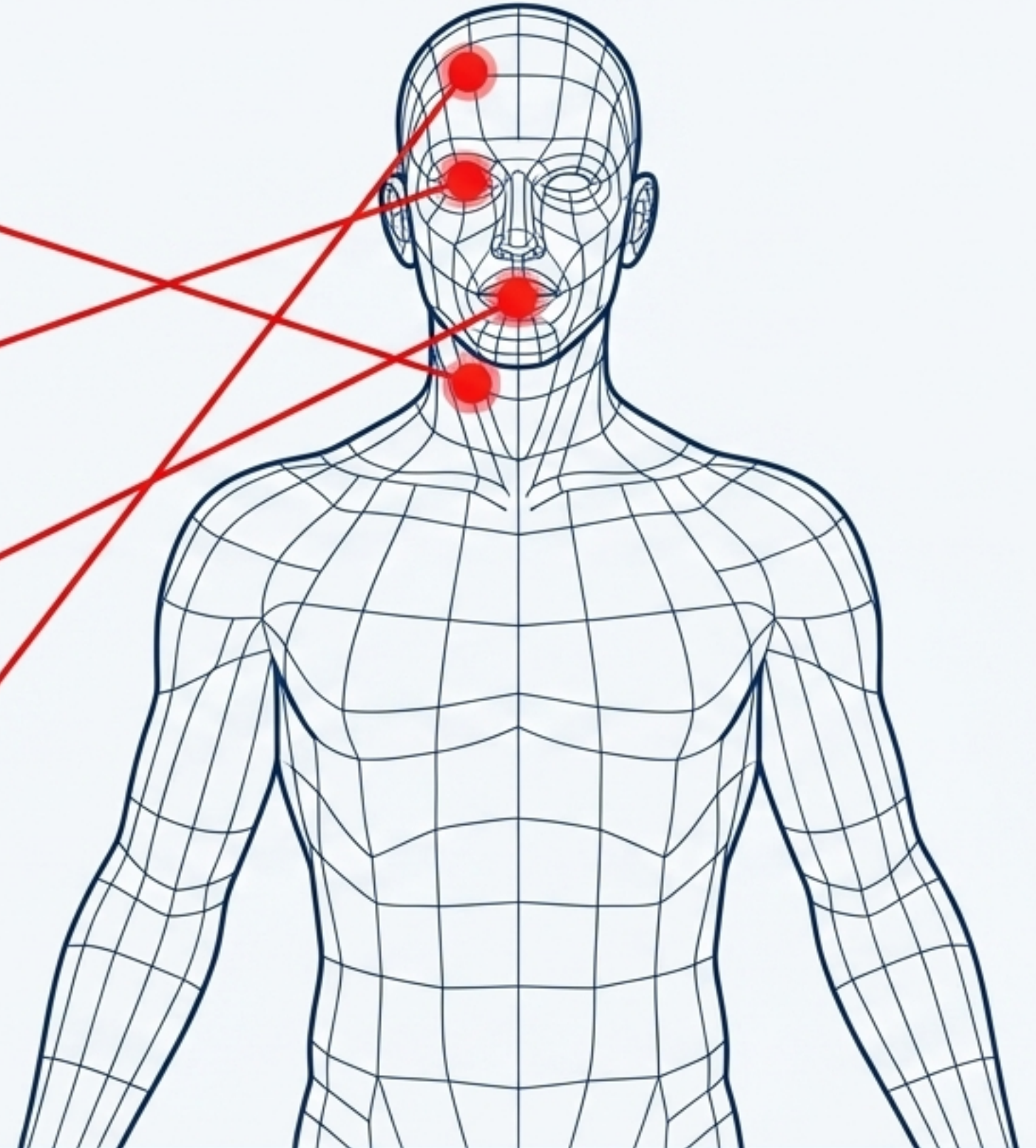
Rozmazané videnie (mydriáza).

Ústna dutina:

Výrazné sucho v ústach (anticholinergný efekt).

CNS:

Ospalosť. **Paradoxná reakcia:** U starších pacientov sa namiesto útlmu môže objaviť nečakaná zmätenosť.

Kritické liekové interakcie

Alkohol a tlmivé látky

-> Výrazné zosilnenie útlmu CNS (synergický efekt).

Antihypertenzíva

-> Potenciácia poklesu krvného tlaku.

ADRENALÍNOVÝ ZVRAT

Torecan môže zvrátiť fyziologický účinok adrenalínu. Namiesto zvýšenia tlaku dochádza k paradoxnému, ďalšiemu masívnemu poklesu TK!

Časté chyby v teréne a diferenciálna diagnostika

Chyba č. 1: Slepé podanie (Tlakový kolaps)

Scenár: Starší pacient s TK 100/60.

Dôsledok: Torecan ho pošle do kolapsu.

Pravidlo: Nikdy nepodávaj pri neistom/nízkom TK.

STOP

Chyba č. 2: Zámena za Degan

Scenár: Vracanie z preplneného žalúdka (diétna chyba).

Dôsledok: Neefektívne. Torecan je na mozog, nie na trávenie.

STOP

Diferenciálna diagnostika (Kritický Check)

- Pred podaním pri závrate VŽDY vylúč náhlu cievnu mozgovú príhodu (CMP) v zadnej jame.
- Vykonaj testy: Ataxia, Nystagmus.
- Neprekrývaj symptómy mŕtvice antiemetikom!

Krízový manažment a záchranné protokoly

Torecan nemá špecifické antidotum. Liečba komplikácií je symptomatická.

Kríza 1: Ťažká Hypotenzia

(Zblednutie, potenie po i.m. podaní)

1. Okamžitá kontrola krvného tlaku.
2. Trendelenburgova poloha (zdvihnutie dolných končatín).
3. Agresívna objemová resuscitácia (i.v. tekutiny).

Kríza 2: Akútna Dystónia / EPS

(Kříčovité pohyby tváre, stáčanie krku)

1. Zastavenie akejkoľvek ďalšej administrácie.
2. Podanie Benzodiazepínov (napr. Apaurin).
3. Alternatíva: Anticholinergiká (Akineton).

Praktický výjazdový scenár: Aplikácia v praxi

Status

55-ročná žena.
Silné točenie hlavy,
zvracia ráno.
Pri vedomí,
horizontálny
nystagmus.
Bez ložiskového
neurologického
nálezu.

TK 145/90, TF 82

Rozhodovanie

Podозrenie na
vestibulárny
syndróm (vertigo).

Hemodynamická
úvaha: TK je
dostatočne vysoký
(145/90) –
podanie je
bezpečné.

Intervencia

Zaistenie i.v.
vstupu +
rehydratácia (FR
500 ml).
Podanie: Torecan
6,5 mg i.m. do
gluteálneho svalu.

Transport

V prísne ležiacej
polohe.
Zavreté oči
pacienta (znižuje
vestibulárne
dráždenie).

5 Zlatých pravidiel Torecanu v ZZS

1. Prvá voľba pre vertigo.

- Najefektívnejší nástroj na vestibulárne poruchy a kinetózy, nie na preplnený žalúdok.

2. Sval (i.m.) je bezpečnejší ako žila (i.v.).

- Minimalizuje prudký vplyv na krvný tlak. Ak i.v., tak extrémne pomaly.

3. Horizontálna poloha je zákon.

- Pacient po podaní nesmie vstať. Hrozí ortostatická hypotenzia, pád a úraz hlavy.

4. Úplný zákaz pre deti.

- V prostredí ZZS nikdy nepodávať deťom do 15 rokov kvôli vysokému riziku dystónií (EPS).

5. Neprekrývaj mŕtvicu.

- Torecan úspešne tlmí príznaky vertiga, ale nerieši príčinu. Vždy najprv vylúč CMP v zadnej jame!